

‘μη ρομαντισμός’ του Καβάφη για τον οποίο ήθελε να καυχηθεί; Το εύλογο αυτό ερώτημα τίθεται μεν, αλλά αξιόπιστη απάντηση δεν υπάρχει, διότι το πρόβλημα περιέχει πολλούς αγνώστους. Αλλιώς, κάθε συγκεκριμένη απάντηση που θα επιχειρηθεί να δοθεί, θα ‘παίζεται’ στο χρηματιστήριο των ιδεών.

Οι νεοσυμβολιστές ποιητές από το 1930 έως το 1933

Αλλά ποια ήταν η κατάσταση της ελληνικής ποίησης στις αρχές της δεκαετίας του 1930, από όσους εμφανίστηκαν στα 1918 και 1920, όπως και από τους νεότερους που έκτοτε προστέθηκαν; Πώς μπορεί να ιδωθεί αξιόπιστα μια ποίηση που η ηλικία της αριθμεί δέκα έτη, και δεν είναι λίγα, για να σχηματίσουμε γνώμη σχετικά έγκυρη; Δεν είναι το ίδιο να λες οι «στίχοι να παρέχουν ελπίδες» με το να διαπιστώνεις ότι η ‘ποιητική’ κάποιων έχει σημασία, διότι φαίνεται ότι προκύπτει ως ‘έργο εν προόδω’. Συνεπώς, για να δούμε τη διαφορά ‘ποιημάτων’ και ‘ποιητών’ –δηλαδή απλής παρουσίας και συνειδητής ποιητικής πράξης– πρέπει να κοιτάξουμε τις συγκεκριμένες συλλογές ποιημάτων που έχουμε, φροντίζοντας να βρισκόμαστε κατά το δυνατόν μέσα στα κριτήρια και στις αξιολογήσεις της εποχής, ώστε να μετρηθεί συγχρόνως το έργο και η απήχυσή του. Κατόπιν αυτού, αν θελήσουμε να τα δούμε σύμφωνα με τη σημερινή οπτική, περνάμε σε διαφορετικό στάδιο έρευνας και διαφορετική βαθμίδα αξιολογήσεων που είναι μια άλλη ιστορία, μολονότι είναι δύσκολο να αποφύγουμε τις ύστερες γνώσεις μας.

Η δεύτερη έκδοση του Βάρναλη, *Το φως που καίει*, παρά τη νέα επεξεργασία της, δεν διέσωσε παρά όσα ποιήματα το ουμανιστικό στοιχείο της πρώτης έκδοσης μετασχημάτιζε –την άγουρη επαναστατική του φλόγα– σε ποιητικό λόγο. Όπου το ιδεολογικό φορτίο κυριαρχούσε, το συναίσθημα κατέρρεε, χωρίς να δίνει αποτελέσματα. Εν πάση περιπτώσει, ο Βάρναλης από το 1932 και έπειτα ως ποιητής, για λόγους που ανήκουν σε άλλη σειρά συλλογισμών, θεωρεί εαυτόν παραιτημένο.

Από δω και στο εξής, εξετάζοντας τα ποιητικά πράγματα, πρέπει να λάβουμε υπ’ όψιν μας τη νέα πραγματικότητα: ότι κυκλοφορούν δύο διακεκριμένα ποιητικά ρεύματα. Το ένα που συνεχίζει μια ποίηση η οποία εκφράστηκε μέσα από το περιοδικό *Μούσα* και αυτοχαρακτηρίστηκε ως *νεορομαντική* και *νεοσυμβολιστική*, και το άλλο που ανήκει λίγο ή πολύ στον μοντερνισμό, και το οποίο παραπαίει ως ένα βαθμό, γιατί το νεωτερικό του στοιχείο έχει πειραματικό χαρακτήρα, καθώς δεν έχει παρελθόν αλλά προσπαθεί να το δημιουργήσει. Γι’ αυτό επιβάλλεται να το κοιτάξουμε σε

